

Na prehliadke predníkov sme vyspovedali jedného z jej účastníkov. Je ním Pavel Martinka, ktorý v rámci doktorandského štúdia pôsobí na Katedre hudobnej kultúry Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela a ktorého môžete poznať aj z rôznych slatinských kultúrnych akcií, ktoré obohatil hrou na husliach.

1. Čo ťa priviedlo k ľudovej hudbe?

Ľudová hudba sama. Od malička som vyrastal v prostredí, kde pieseň bola bežnou súčasťou života a okrem rodinných osláv, ktoré boli prerastené spevom a muzikou, som sa ako malý chlapec zúčastnil aj niekoľkých svadieb, na ktorých „ľudovka“ nesmela chýbať. Tak už v detstve sa vo mne začal pestovať vzťah, ktorý sa časom obohatil aj o odborné poznanie.

2. Nechcel si sa ako mladý človek prikloniť skôr k moderným hudobným smerom?

Otázka módnosti nespočíva v prvom rade vo veku, aj keď najmladšia generácia je spravidla nositeľkou zmien a novostí. Počas môjho hudobného života som sa stretol s viacerými hudobnými žánrami, z ktorých každý má svoje čaro a svoju jedinečnosť, avšak východiskom i miestom návratu pre mňa zostala ľudová muzika. Modernosť sa však prejavuje aj v nej. Je tá istá ako v minulosti, ale nie je taká istá.

3. Hrať. Čo to pre teba znamená?

Radosť. Predovšetkým ide o radosť. Na jednej strane radosť z hry samotnej, na druhej strane odovzdávanie radosti ľuďom, ktorí počúvajú, alebo si pri muzike zaspievajú, alebo zatancujú. Aj keď hudba nenesie v sebe vždy len pozitívne emócie, aj ich úprimné vyjadrenie sa zmení v radosť, keď sa vydarí a očistí človeka od každodennosti.

Je to radosť z kontaktu s drevom a kovom, s dušou človeka, s myšlienkami, citmi a hudbou tých, ktorí na mojom nástroji hrali predom mnou a budú hrať po mne, vedomie spolupatričnosti s týmito ľuďmi a s úctou voči nim. Je to vec vzťahu medzi mnou, huslistom a poslucháčmi, ktorým som s potešením zaviazaný ponúknuť a dať im to najlepšie zo svojej hudby, zo seba.

4. Kam podľa teba smerujú kroky ľudovej hudby a kultúry? V čom vidíš jej budúcnosť?

Jej budúcnosť spočíva práve v jej ľudovosti. V tom, že je naša. Zrodila sa medzi našimi rodičmi a prarodičmi, vlastne oni ju priviedli na svet, nechali nám ju ako osobnú výpoveď, odkaz. Otázka spočíva v tom, ako sa k nej postavíme my – súčasníci. Ľudová pieseň sa stále vyvíja, každým dňom vznikajú nové piesne, ktoré sú obrazom súčasnosti. Pieseň, ako fenomén, nemôžeme chápať ako niečo uzavreté, nemenné, ale je to stále sa meniaci a rozvíjajúci sa produkt. I ten však treba chrániť pred nepriaznivými vplyvmi. Ponúka sa mi prirovnanie k problému výchovy dieťaťa. Niečo mu dovoľíš urobiť, niečo nie a presne vieš prečo. Tak je to aj s pesničkou. Je ako naše dieťa, hoci trochu staršie od nás, no bez nás by nežilo.

Kam však tradičná ľudová kultúra smeruje v súčasnosti? Hoci som pozitívne mysliaci človek a chránim a pestujem prejavy našej kultúry, vidím že v tomto úsilí nás zostáva čoraz menej. Problémom je to, že súčasníci už nepoznajú pôvodnú ľudovú kultúru z bežného života,

dedinských zábav, svadiieb a množstva ďalších tradícií, ale zo „vzdialených“ pódíí, filmov a najmä CD, ktorým chýba bezprostredný kontakt diváka alebo poslucháča s hudbou. Nemá možnosť sa jej dotknúť, ovplyvniť jej priebeh, ba ani sa ho zúčastniť. Súčasníkom chýba vedomie „vlastníctva“ nášho národného dedičstva, pričom s benefitmi vyplývajúcimi z tohto vzťahu súvisia aj „povinnosti“ starostlivosti a ochrany.

5. Myslíš teda, že by mohla osloviť aj budúce generácie?

Naša ľudová kultúra oslovuje v súčasnosti všetky národy sveta a hoci sú na rôznom stupni spoločensko-ekonomického vývoja, našu kultúru vnímajú veľmi intenzívne, čoho dôkazom sú nespočetné účasti slovenských folklórnych súborov na medzinárodných festivaloch na všetkých kontinentoch. Preto nevidím prekážku, aby neoslovila aj budúce generácie. Avšak musia pochopiť, že „to slovenské“ nie je blízke len nejakej starkej z dediny, ale že je to životom prekypujúci prejav človeka, i toho súčasného. V ľudovej piesni sú ukryté príbehy, vzťahy, túžby, želania, ale i smútok a žiaľ, skrátka všetky emócie, ktoré zostávajú v ľuďoch všetkých generácií rovnaké.

6. Vyštudoval si učiteľstvo, si budúci vedecký pracovník. Akú úlohu by malo zohrávať školské prostredie na ceste mladých k dedičstvu našich predkov?

V prvom rade chcem upozorniť na to, že škola a školstvo nie sú všemocné, ako sa to neraz snažia médiá nanútiť. Na prvom mieste pri budovaní vzťahu musí stáť rodina. Vzťah k dedičstvu úzko súvisí s budovaním identity, vedomia kto som, odkiaľ idem, kam patríam a prečo. Nie všetko z toho dokáže vyformovať výchovné pôsobenie v škole. Hoci práve škola môže otvárať brány rôznym oblastiam ľudskej kultúry. Človek nemôže mať rád niečo, čo nepozná. To platí aj o ľudovej hudbe. Často sa stretávam s negatívnymi názormi na ľudovú hudbu, ktoré však vyplývajú z jej neznalosti. Keď poukážem na hodnoty, aké v sebe ľudovka ukrýva, výnimočné výkony interpretov, prípadne jej vnímanie a oceňovanie zahraničnou odbornou verejnosťou, ľudia (nielen žiaci) sú často prekvapení a začnú sa na folklór pozeráť inými očami. Nehovoriac o vplyve živej hudobnej produkcie. Osobná skúsenosť jedinečne formuje človeka a práve bezprostredný kontakt so živou hudbou, ktorá človeka vrelo objíma, mu vlastne ani nedá na výber.

7. Akým smerom by sa mali podujatia ako Súťaž predníkov o cenu Rinalda Oláha uberať?

Takéto podujatia by mali byť predovšetkým vyvrcholením a odmenou dlhodobého snaženia muzikantov i celého folklórneho hnutia. Ale samozrejme, že odmena motivuje. V prvom rade by však mali plniť inú ako motivačnú funkciu. Práve podujatia takého charakteru, ako sa koná vo Zvolenskej Slatine, spojené s menom osobnosti, akou bol Rinaldo Oláh, by si malo budovať imidž prestížneho podujatia s nadregionálnou pôsobnosťou, prezentujúceho a oceňujúceho výnimočné interpretačné výkony huslistov s nosnou ideou vzdania pocty a zachovania pamiatky na významné osobnosti a ich myšlienkové poslanstvo.

8. Čo by nám dnes, v deň konania prehliadky, odkázal Rinaldo Oláh.

Jeho odkaz je prítomný predovšetkým v jeho hudbe. A kto pozná malú knižočku s veľkými myšlienkami – Rinaldo a videl dokumentárne filmy o tomto husľovom virtuózovi, nepotrebuje moje skromné interpretácie jeho myšlienok. Rinaldo povedal veľa slovami, ale ešte viac svojou hudbou. V nej nám dal to, čo nám chcel dať a čo potrebujeme. O hudbe však netreba hovoriť, treba ju vnímať a prežívať.

Ivan Hraško

